

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

Clementinarvm Liber Secvndvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

CLEMENTINARVM

LIBER SECVNDVS DE JVDICIIIS.

TITVLVS PRIMVS. CAPIT. I.

Constitutio Bonifacii, que habet, quod citationes etiam extra dies solennes publice facte demandato Papa, in audientia literarum Apostolicarum, vel papali palatio, affixe januis ecclesie loci, in quo Papa cum curia sua degit, ardeant citatum, ac si ad eum personaliter devenissent: restringitur ad eos, qui impediunt, ne ad eos possit citatio pervenire, vel quorum domicilium tute non potest adiri. Ioannes Andreas.

Clemens V. In Concilio Viennensi. *Adm*
Vdm a Bonifacius Papa VIII. predecessor noster constituit, ut citationes auctoritate Apostolica de personis quibuscunque, ac etiam undecunque ad instar edictorum in albo pratoris propositorum, etiam extra dies solennes, in quibus Romani Pontifices procedunt facere generales, ipso Papa specialiter & expressim id mandante facte, in Apostolicarum audientia publica literarum, vel in papali palatio, publice per notarium majorem ecclesie loci, in quo Romanus Pontifex cum sua curia residebit, januis affigende, sic valeant ac sententia citatos post lapsum terminum huiusmodi considerata distantia locorum) citationibus ipsis personis citatis competentem, ac si ad eos personaliter devenissent. Quia vero statutum ipsum rationabiliter editum, propter multitudine temporis tunc instantis, nonnullis rigoratum videtur: Nos rigorem ipsum, moderamine temperantes, idem statutum, & prefatum modum citandi restringimus ad illos tantum, & in illis locis volumus sibi vendicare, qui faciunt, impediunt, vel procurant per se vel per alios quoquo modo, ne ad personam citatio perveniret: vel quorum domicilia sive loca non possunt aut libere adiri. Porro etiam, quod citationes ab absentibus, tam diebus solennibus, quam aliis diebus: Romana diversis ex causis interdum facte committunt, per presentem constitutionem seu modificationem, in nullo volumus derogari.

CAP. II.
Adm
In casibus etiam pendentiis beneficiis, decimarum, manuum, & usurarum, & ipsas tangentibus, procedi potest iuxta formam de plano, absque iudiciorum strepitu & figura, Ioanni Andree.

Idem.
Adm
Dispensatio prorogationem litium (quam interdum et sub illi ordinis iudicarii observatione cautionem dicit experientia provenire) restringere in sub-

Adm
1. Mandata citandi per edictum in forma huius Clement. locum habent in sede Papa, ut not. hie Zahardilla. cum videret. h alter. c. In quodam manuscripto ista: Ecclesia Rom. diversis ex causis processu iudicium, &c.

scripsit casibus cupientes: Statuimus, ut in causis super electionibus, postulationibus, vel provisionibus, aut super dignitatibus, personatibus, officiis, canonicatibus, vel prebendis, seu quibusvis beneficiis ecclesiasticis, aut super decimis, ad quarum etiam praestationem possunt, qui tenentur ad eas, praemoniti censura ecclesiastica coacti, necnon super matrimonii vel aliorum, & eas quoquo modo tangentibus ventilandis, procedi valeat de cetero simpliciter & de plano, ac sine strepitu iudicii & figura: Volentes non solum ad futura negotia, sed ad presentia, & adhuc etiam per appellationem pendente hoc extendi.

DE FORO COMPETENTI TITVLVS II. CAP. I.

Adm
Concedit concilium certo casu Episcopi expulsi a suis sedibus, quod in locis aliarum diocesium, servata forma, quam limitat possessio procedere contra expulsores, constitutores, & fautores, & inter sedentes ius dicere. Io. And.

Clemens V. In Concilio Viennensi.
Vamvis factis canonibus sit generaliter interdictum, ne quis Episcopus jurisdictionem in diocesi exercere aliena: nos tamen Episcopis, qui a suis sedibus protevia impiorum expulsi non audent propter metum persequentium in suis civitatibus vel diocesis, aut earum parte aliqua residere, nec jurisdictionem ad se spectantem per se vel per alium inibi exercere: ne iniuria in eorum expulsionem impio- rum irrogata ecclesie hoc preterit remaneat impunita, duximus indulgendum, ut in diocesis alienis, in civitatibus videlicet, vel locis in quibus suis ecclesiasticis vicinioribus, in quibus poterunt securi morari, & jurisdictionem suam libere exercere possint, contra suos expulsores, & eorum in hac parte consiliarios & fautores (dummodo civitates, vel loca huiusmodi eisdem expulsores, consiliarios, & fautores sint secuta, & ipsi personaliter vel ad domum, si hoc tute fieri valeat: alioquin publice in ecclesia cathedrali loci vel domicilii eorumdem citati fuerint) libere procedere, prout iustitia sua debet.

Si vero dicti Episcopi aut non fuerint hujusmodi suos expulsores, vel eorum consiliarios & fautores dicto modo citare, vel ipsi malitiose impedimentum praestiterint, ne poterint sic citari: licet tamen si eisdem Episcopis, ut expulsores, consiliarios, & fautores eisdem diebus aliquibus dominicis vel festiuis, cum populus convenit ad divina, ut sic facta citatio ad eos pervenire verisimilis. a. presumatur, citent vel citari faciant publice in ecclesiis civitatum vel locorum insignium praedictorum, & procedant deinde contra ipsos, si citati taliter statuto ipsi peremptorio termino competenti coram eisdem Episcopis noluerint comparere, ac si citati legitime alii existerent.

Eisdem etiam Episcopis indulgemus, ut inter suos subditos (ne ob defectum iustitiae dispendium aliquid patiantur) possint in diecebus alienis, in quibus moram traxerint (dummodo per se vel per alium hoc in suis propriis diecebus, facere non audeant, vel non possint) jurisdictionem suam omnimodam exercere. Ita tamen, quod subditi, qui expulsores vel eorum fautores, aut consiliarii non fuerint, ultra duas dietas a fine suae diecesis non trahantur. Volumus insuper, ut ante omnia a diecesis locorum, in quibus moram traxerint, petant licentiam in praemissis: quam si obtinere nequeverint, procedant nihilominus, prout superius est expressum. Sande si praedicti Episcopi assuerint, se non fuisse autos praefatos expulsores, consiliarios, vel fautores, personam, vel ad domum, aut publice (ut praemittitur) in eorum ecclesia cathedrali citare: vel ipsos malitiose praestitisse impedimentum, ne per eos poterint sic citari, aut quod in suis diecebus jurisdictionem per se vel per alium contra ipsos exercere nequeant, vel non audent: stari super his volumus assertionibus eorumdem. Ipsi districtius injungentes, sub interminatione divini iudicii, ne circa praemissa contra conscientiam quicumque mendaciter aut dolose asserant vel confingant. Eorumdem autem Episcoporum sententias & processus, quos in praemissis casibus, in aliis diecebus duxerint faciendos, denunciant, sed denuntiari faciunt, per suas dieceses consuevis Episcopis, cum ab eis fuerint requisiti. Per praemissa quoque nullam ex transgressu temporis quantuncumque, vel alias quoquo modo locorum diecesis vel huiusmodi quibusvis jurisdictionem habentibus in locis praemissis, in quibus praedicti Episcopi sic expulsi jurisdictionem (ut praedicitur) exercerebant, praesidium generetur.

DE CAUSA POSSESSIONIS & PROPRIETATIS.

TITVLVS III.

CAP. I.

In causa beneficii delatus etiam per appellationem ad curiam, utraque pars petat peremptorium & possessionem intentare. Et ante causae conclusionem possit praesentari iudex peremptorius, vel ad conservandam possessionem praesentari. Ioan. And.

Clemens V. in consilio Romanensi.

Causa de beneficiis legitime devoluta, tam a appellanti, quam a appellato licet decernimus, medium peremptorium, sed & possessionem intentare. Et in ipsiusmodi odium ante causae conclusionem suspendere peremptorium a se, & ab adversario intentatum, in solo possessionis procedendo.

a. Al. verisimiliter. b. al. nequebunt. c. al. praemittitur. d. Vide Paul. de Cas. consil. 277. lib. 1. Et de intellectibus, Covarruviam lib. 1. Var. resal. c. 18. num. 17.

DE DOLO ET CONTUMACIA.

TITVLVS IV.

CAP. I.

Appellans ante definitivam sententiam a definitore, licet appellatio non sit, appellare potest: nisi prima appellatio fuerit manifesta, quo casu non appellat, tanquam manifeste non sit. Ioan. And.

Clemens V. in consilio Romanensi.

Si ante a definitivam sententiam, a iudice appellatio recedat, & iudex sine appellante a dieferens, eo citato, vel etiam non citato, in causa procedens, contra ipsum eam a definitore sententiam definitivam promulget, poterit iterum appellatio a dicta sententia, intra tempus debitum appellari. Nec citus prima appellatio est invidiosa manifeste.

VT LITE PENDENTE NIL INNOVETUR.

TITVLVS V.

CAP. I.

Si duo litigantes super beneficio, in quo sit collatio, vel sit possessio, vel necesse possidens alio tenore, alio alio tenore: ad Papam, & in consilio casu ad eum spectat collatio, si ad alterum beneficium pertinet. Si vero alter tenentur continere, si quibus, vel aliis, qui non collati proficiantur, ex futuro eventu apparet, ad quem collatio spectat. Ioan. And.

Clemens V. in consilio Romanensi.

Si duobus in Romana curia, super beneficio collato litigantibus, in eadem curia mori contingerat utrumque, collationem huiusmodi beneficii Romano Pontificem: si vero extra curiam, ad ordinarium decernimus pertinere: nisi legitime ab alio in dicto beneficio ius haberet. Quod si in dicta curia, alterum vero extra curiam contingerat, ad Romano Pontificem: si vero alius, ad ordinarium pertinet collatio praedicta. Neutro autem ipsorum beneficium possidente, erit Romano Pontifex, propter auctoritatem praesentiam, in collatione huiusmodi praesentia. Si vero, si alter utrumque, si possessio, si peremptorium, si superfluum, vel aliud, cuius interitus, casum in aliquo proficiantur (suum interitus beneficium de iure conferri non possit) ad quem collatio erat pertinet, futurus declarabit eventus. Nam si ad defunctum pertinet beneficium fuerit declaratum, pertinet ad Papam, si ille in curia, vel ad ordinarium, si extra curiam sit defunctus. Quod si ad neutrum illud spectat collatio, ad ordinarium collatio pertinet. Salvo tamen, in praemissis omnibus Romano Pontifex poterit: ad quatenus ecclesiarum, personarum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum plena & libera collatione, ex sua potestate plenitudine inoffensum pertinet.

CAP. II.

Et dicitur pendere, quod iuris, ut nihil debeat innovari, nisi citatio legitime pervenit ad partem, vel per eam facta, qua non perveniret, cum tali expressione, quod parati iuris iure possident veniantur. Ioan. And.

Item.

Cum lite pendente nihil debeat innovari, licet quoad hoc pendere censetur, postquam a iudice

a. Not. quod appellari potest ante definitivam, quod est verum indistincte iure canonico, dum tamen appellatio in casu non sit. cap. ut de iure, ext. de appell. sed de iure verum non appellat, nisi in certis casibus. Zabarella.

comperenti in eisdem emanavit, & ad partem citatam pervenit: vel per eam factum fuit, quod minus ad ejus notitiam perveniret. Dum tamen in citatione praedicta nulla sit exceptio, per quam plenè possit instrui, super quibus iudicio convenitur.

DE SEQUESTRATIONE POSSESSIONUM & FRUCTUUM.

TITVLVS VI.

CAP. I.

Super beneficiis contra ipsos possessores, qui tenent non possessionem vel possessionem auctoris factam in cura, etiam si illi fuerint, ipsius beneficii sequestratio per loci ordinarios habet: quoniam impetratio, vel sequestratio fructus occupatio, excommunicatio est: & sicut de litigantibus, cadit à iure suo, & reprobantur. Ioan. And.

Idem a.

Ad compescendas litigantium malitias, definitiuis, ut una contra possessorem definitiva sententia super beneficio apud sedem Apostolicam, etiam in petitorio vel possessorio promulgata, beneficium ipsum, etiam si dignitas, vel personatus existat, & eorum habeat animarum, à possessore huiusmodi dum huiusmodi memoria pacificè antea ab eo possessum non fuerit, per loci ordinarium, apud aliquam personam idoneam sequetur, quae plenam de ipso & debitam curam gerens, id, quod de fructibus ipsius (debitis eiusdem beneficii oneribus) superesse contigerit, illi restituit, quatenus in causa victoriam obtinebit. Si quis autem in executionem huiusmodi impedit, vel fructus sequentibus quocumque modo praesumpserit occupare, excommunicatio incurrat sententiam ipso facto: à qua nisi impeditio prius amoto, & occupatus per eum fructibus restitutus nullatenus absolvarit. Et nihilominus, si de praesentibus fuerit, à iure (quod sibi in huiusmodi beneficiis, vel ad ipsum forsan compererat eidem) hoc ius non perit: Praemissis nedum circa futura, sed etiam circa per appellationem pendente negotia observanda. Non obstante si contra praefatam sententiam de nullatenus forsan opponatur.

DE PROBATIONIBVS.

TITVLVS VII.

CAP. I.

Interdum interuenerit Apostolicarum, quibus Papa proprium factum non, plene probatur, si super illis gratia vel iudicio Papa fundatur. Ioan. And.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Itemis nostris, quibus nos dignitates quaslibet seu beneficia collationi nostrae, vel sedi Apostolicae reuerentissime, aut resignationem beneficii alicuius recipere, vel recipiendi potestatem alii commisit, vel alicui excommunicasse, seu suspendisse, seu alicuiusmodi nostrum vel familiarum fuisse, vel alia similia, super quibus gratia, vel iudicio nostra fundatur, fecisse iuramentum, & censuram super sic narratis fidem plenariam exhibendam. Volentes ad praeterita & pendente etiam in appellationem negotia hoc extendi.

DE TESTIBVS.

TITVLVS VIII.

CAP. I.

Super beneficiis conuincere possunt Iudaei & Sarraceni, non ob id in iure manerent ita habetur. b Vid. c. commissi, de elec. in l. cum. & quodam in l. Celsus. ff. de usucap. Font.

stantibus contrariis privilegii Regum & Principum: quibus si iuramentum, subtrahitur illis Christianorum commercium. Ioan. And.

Clemens V. in concilio Viennensi.

Quoniam Iudaei quidam & Sarraceni (sicut acceptimus) quod super civilibus aut criminalibus conuincere Christianos non possint, se privilegii Regum & Principum iurantur (quia id nedum iuri contrarium, sed & Christianae religioni opprobriosum est quam plurimum & aduersum) Reges eisdem & Principes à in Domino exhortamur, ne concedant huiusmodi de cetero privilegia, vel seruent aut seruari permitant etiam iam concessa. Quod si Iudaei, aut Sarraceni privilegii talibus uti praesumpserint, Christianorum communio eis subtrahatur, si, quod Christiani ab eorum abstinere communiōe censura ecclesiastica (si opus fuerit) compellantur.

CAP. II.

Publicati attestacionibus, testes produci non possunt (etiam in causa appellationis) super eisdem articulis vel directis contrariis. Ioan. And.

Idem.

Testibus iudicibus receptis, & eorum attestacionibus publicatis, sicut non licet super eisdem vel directis contrariis articulis alios vel eosdem testes in principali causa producere, sic non debet in appellationis causa licere. Cum non minus in appellationibus, quam in principali causa subornatio sit timenda.

DE IURE IURANDO.

TITVLVS IX.

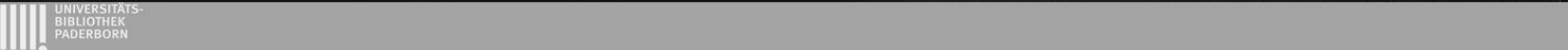
CAP. I.

Iuramenta, quae Romana ecclesia praesumat Romani Principes, fidelitatis exequantur. Ioan. And.

Clemens V. in concilio Viennensi.

Romani Principes, orthodoxae fidei professores, sacrosanctam Romae Ecclesiam, cuius caput est Christus Redemptor nostrae ac Romanum Pontificem eiusdem Redemptoris vicarium, seruate fidei, & clarae devotionis promptitudine venerantes, eidem Romano Pontifici, à quo approbationem personae, ad imperialis celsitudinis apicem assumenda, necnon unctiōem, consecrationem, & Imperii coronam accipiunt, sua submittere capita non reputant indignum, seque illi, & eidem ecclesiae, quae à Graecis Imperium transtulit in Germanos, & à qua ad certos eorum Principes ius & potestas eligendi Regem in imperatorem postmodum promovendum pervenit, adstringere vinculo iuramenti, prout tam mos observationis antiquae, temporibus novissimis renovatae, quam forma iuramenti huiusmodi sacris inserta canonibus manifestant. Dum sane inter quondam Henricum Imperatorem, tunc Romanorum Regem, & charissimum in Christo filium nostrum Robertum Stellae Regem, gravi discordia suscitata: Nos multis gravibusque periculis, quae exinde provenire verisimiliter timebantur, intendentes celeriter & opportuno remedio obviare, quibusdam ex fratribus nostris sane Romae ecclesiae Cardinalibus existentibus tunc in urbe pro reformanda pace, & solidanda concordia inter Reges eisdem litteras nostras, sub certa forma duximus destinandas: inter alia inferentes in eis, quod cum ipsi Reges eiusdem ecclesiae specialissimi filii, sibi iuramento fidelitatis, & alias multipliciter essent adstricti, ipsius ecclesiae debeant esse promptissimi defensores:

a Qui debent Iudeos punire: vid. l. si quis in hoc genero. c. de Episc. & cler. & gl. in ca. Iudaei. y. de Iud. Font. b Vid. l. primo. s. aduent aditem. ff. de adit. edict. & l. apud eum. s. Imperator. ff. de manum. c. al. Imperatores.

Dicitur autem literis in notitiis dicti Henrici ad imperium iam promoti sic deductis, idem Henricus ab eisdem cardinalibus requisitus, ut super contentis in illis suum propositum responderet: quasi moleste tulisset, quod de juramento fidelitatis hujusmodi, per eum praestitum in dictis literis mentio haberetur, non familiariter, nec favore, ut tractande pacis qualitas exigebat, sed multis rebellionibus accessit & requisitis ab eo, quod de responsionibus suis conficerent publica instrumenta, inter cetera publice (praesente multitudine hominum copiosa) respondit, se non fore cuiquam ad juramentum fidelitatis additum, & quod nunquam fecerit juramentum, propter quod foret ad juramentum fidelitatis sicut obligatus, & quod ipse nesciebat, quod antecessores sui Romani Imperatores usquam juramentum hujusmodi praestitissent, simulans se immemorem juramentorum, qua nobis ante coronationem suam praestiterat, & post coronationem etiam innovarat. Nos itaque attendentes, quod hujusmodi responsio, si sub dissimulatione petrafracta, vel silentio pallicetur, posset in magnum & evidens praedictum Rom. eccles. redundare, dignum admodum & opportunitum fore perpeximus, ut de juramento hujusmodi constitutioni praesenti aliqua breviter annexamus. Dicitur namque H. quamprimum fuit in Regem Romanorum electus, solenne & ad nos nuncios destinavit: dans eis per suas patentes literas plenam & speciale mandatum, exponendi nobis pro eo devotionem ipsius & reverentiam filialem, quam ad nos & Rom. eccles. sincere gerere se dicebat affectus: nec non petendi & imperandi a nobis & gratiam consuetos: offerendi quoque nobis & praestandi pro eo, & in ipsius animam debuit nobis & eidem eccles. fidelitatis, & cujuslibet alterius generis juramentum: ac nihilominus petendi a nobis per nostras sibi manus impendi unctionem, consecrationem, & Romani Imperii diadema, & factis itaque nunciis in nostra & fratrum nostrorum praesentia constitutis, ac secundum dictam mandati Avinione, ubi tunc eramus cum nostra curia residentes, in publico consistorio, in quo erat praetorum, & aliorum, tam clericorum, quam laicorum non modica multitudo, praemis per eos coram nobis expositis supplicando, petitis humiliter, & oblati: Nos eodem mandato & decreto electionis ejusdem H. ex parte principum tam ecclesiasticorum, quam secularium, qui eundem elegerant, nobis per dictos nuncios praesentatis, plena cum eisdem fratribus deliberatione discussis, factaque nobis de electione hujusmodi concordia & legitima plena fide, examinata quoque persona ipsius H. pro ut absentia patiebatur ejusdem, & de ipsius fide, probitate, & aliis, quae in persona imperatoris sunt merito requirenda, cum pluribus praetis, & aliis magno auctoritatis viris, qui ejusdem H. mores, conditionem, & statum plenius noverant, inquisito, ejusque persona, cujus etiam nos & fratres nostri aliquatenus notitiam prius habebamus, propter quod facilius transivimus in examinatione hujusmodi idonea reputata, ipsum nominavimus; denunciamus, & declaravimus Regem Romanorum & ipsius approbantes personam, & eumque sufficientem & habitum declarantes, ad suscipiendum imperiali celsitudinis dignitatem, ac decernentes unctionem, consecrationem, Imperii quoque Romani coronam, sibi per manus nostras debere concedi. Et subsequenter a praesentibus nunciis, sufficientes ad hoc ab eo (ut praemissum) mandatum habentibus, secundum formam in decreto, quo incipit, Tibi Domino, comprehensam fidelitatis recepimus juramentum. Postque idem H. con-

secrationis & coronationis sue tempore aliam civem cardinalibus, quos ad impendendum sibi hujusmodi consecrationis & coronationis insignia mittentem ad urbem, illud nostro nomine recipiens, juramentum praestitit corporale, quod in libro Pontificali Rom. praepore continetur, cuius tenor dignoscitur esse talis: Ego H. Romanorum Rex annuente Domino futurus Imperator, promitto, spondeo & polliceor, si quis me Imperatorem & defensorem fore summi Pontificis, & eius sanctae Romanae Ecclesiae, in omnibus necessitatibus & utilitatibus suis, custodiendi & conservandi possessiones, honores, & iura eius, quantum ad me pertinet, adiutorio fuero, secundum Gire & postea, ubi de pura fide, sic me Deus adiuvet, & hoc factum Evangelia. Ceterum, quin juramenta hujusmodi fidelitatis existant, a retro Romanis Principibus non habentibus hactenus: imò tam quondam Alaricum Romanorum, immediatus praedecessor memorati Alberti, Bonifacio Pape octavo praedecessori, per nos expressis approbationis ejusdem Alberti, quoniam etiam Pater ipsius, & alii praedecessores ejusdem Romanorum Reges diversis nostris praedecessoribus juramentum fidelitatis & obedientiae praestiterunt. Idemque Bonifacius memoratum A. juramento hujusmodi se non excepto, de fratribus suorum consilio (praesente praesentia aliorum multitudine copiosa) auctoritate Apostolica recepit in speciale suum filium & ecclesiam memoratam ipsumque in Regem Romanorum illudque, in Imperatorem postmodum promovendum. Verum quod praefatus H. qui in proximis diebus suis, de hoc litteris tractatus, non veritatem & mentem, sed suum volubrum inflectens coricem, sensumque confusus, juramentum infringendo praedicta, curiose antea se ipse (ut praefertur) illa ad debium fidelitatis hujusmodi non extendi: novo modo curiositatis huiusmodi locutione veritatis antidotum ipsius declarationis oraculo proculamus apponendum. Quia ergo expressis juramento fidelitatis contentis sollicita meditatione penitus ipsa capitula in praesentibus Imperatoris juramento, quantum ad effectum, mentem, & virtutem ipsorum, non esse volumus contineri: Nos praemissis & aliis rationibus, sequens in Romanum assumptus Principem, vel in posterum Imperatorem praestita, & per successores ipsius in futurum praestanda fidelitatis existant, in dubitationem celebrare audeat, vel super his consarum aliter evincere: auctoritate Apostolica de fratribus nostris consilio declaramus, illa juramenta per dicta & praedicta, idem Henricus suorum antecessorum praedictorum vel ipsius, si quibuslibet fuerit, in manu dilecti filii Iohannis de Malibianis, & scholastici ecclesiae Tarentis, capellanus nostrae ad hoc specialiter per nos missi, nostro & per ipsos ecclesiae nomine recipiens promissit, & talis locutionis Evangelicis juramento firmavit, quod eandem ecclesiam & fidem catholicam pura fide conservare, & conservare reverenter, & etiam defendere, & conservare heresim, schismata, & haereticos quoslibet, Imperatorem, & defensores ipsorum exterminare non possit: ac nunquam cum Saraceno, pagano, & infidelico, seu alio quolibet communionem & catholicam fidem

a Vid. Bar. in leg. secundum ff. de verbo. oblig. b Vide o. ad Apostolicam. de rejudic. lib. 1. q. 1. c. extra. & q. 6. dist. 1. nebulosissimi. Font.

a Dicitur praedictum, deest in antiquis. ad. b Dicitur praedicta, deest in antiquis. cod. lib. 5. ad. c. ad. h. de rejudic. l. non dubius ff. de cap. & imoc. cap. primo, ad. h. de. in ca. quod super bu. de. 70. Font.

non habente, aut cum aliquo alio praeferat ecclesiam in
 quibuslibet seu parentem aut confederationem iniret,
 sed tam nostram, quam successorum nostrorum per
 sonas, honorem & statum maneret, defenderet, &
 conservaret contra omnes homines cuiuscunque exi-
 tatione, & adiacenti iuramento, quod maneret semper
 servare, privilegia omnia per praedecessores suos
 leges ac Imperatores Romanos, praefatos Romanos, &
 alios quibuslibet ecclesiam quocunque concessa tempo-
 re, & continentur iuramentum: ipsaque omnia, & spe-
 cialiter ac praecipue per clarae memorie Constantinum,
 Constantium, Henricum, Ottonem quartum, Federicum se-
 cundum, & quosdam Rodolphum, praedecessores ipsius super
 confirmatione, recognitione, advocacy, annotatione,
 confirmatione, & libertate dimissionem terrarum & provincia-
 rum Romanae ecclesiae ubilibet positarum, quarum et-
 iam nomen nominatim expressit, sedi Apostolicae Roma-
 nae Pontificibus super & quocunque tenore concessa
 & confirmata, confirmavit, & ex certa scientia innova-
 vit, ac etiam de novo concessit: & terras ipsas atque pro-
 vincias recognovit ad ius & proprietatem ipsius ecclesiae
 plenarie pertinere: easque nihilominus ex abundantia
 amoris ecclesiae praefatae donavit, sub praedicto se obli-
 gavit iuramento, quod ipsas, aliquamve ipsarum partem
 nullatenus occuparet, seu (quantum in eo
 esset) ab alio permitteret occupari. Nec in eis, aut aliqua
 parte ipsarum iura aliqua, possessiones, aut tenuras ha-
 beret, seu quomodo libet possideret, nec in eis etiam po-
 testatem seu cuiusvis capitaneas, aut jurisdictionem quam-
 visque per se, vel per alium exerceret, quodque (ut
 supra catholicus & se per dictam ecclesiam advocatus atque
 defensor) ipsam iuraret, & consiliis, & auxiliis illi ad-
 versus omnes, contra quocunque inobedientes &
 rebelles eorum: & praecipue contra occupantes seu tur-
 bantes terras praedictas seu provincias, vel partem quam-
 vis earundem. Sub eodem etiam iuramento promi-
 sit, quod nam ipsam Romanam ecclesiam, quam alias ec-
 clesiam, libertatem ecclesiasticam, bona, iura, praerogatas,
 & immunitates ecclesiarum ipsarum maneret, confes-
 saret, &que defenderet, suo posse. Et quod ecclesiae
 Romanae fideles contra iustitiam nullatenus offensu-
 ros, devotos ac fideles ecclesiae etiam in impio confu-
 suros benignè tractaret: nec eos opprimeret contra ju-
 stitiam, aut (quantum in eo esset) per alium opprimi
 iustitiam: sed in suis potius iuribus & iustitiis confer-
 vatis. Hoc quoque iuramentum & etiam pristinum
 quod nobis per suos nuncios (ut praemittitur) praesti-
 tum accepit, suae coronationis insignis innovavit, prout
 in litteris ante coronationem ipsam, ejus regio ma-
 gno sigillo, & aliis post coronationem eandem, ejus im-
 perialis auctoritate bulla munitis, inde concessis litteris (quas in
 archivio Ro. ecc. reponi, & diligenter conservari fecimus)
 plenius continetur.

DE EXCEPTIONIBUS.

TITVLVS X.

CAP. I.

Excommunicationis opponitur dilatoriè quoadcunque,
 & quoad personam non obstant. Ioan. And.
 Clemens V. in concilio Viennensi.
 Excommunicationis exceptio dilatoriè in qua-
 libet parte litis opponi potest, termino perem-
 ptorio per iudicem assignato, ad proponendum
 exceptiones declinatorias & dilatorias, non obstante:
 a. Diuina, aliam, aut in antiquioribus codicibus. b. Al. sub.

Servata tamen constitutione felix recordationis Inno-
 centii Papae IV. edita circa hoc in concilio Lugdunensi.

DE SENTENTIA ET RE

Qui res sententias contrarias in quavis causa reportavit, de il-
 larum nullitate non agit, nec ex ipso ipsarum executione non fallat
 & restitit etiam pendencia. Ioan. And.
 Clemens V. in concilio Viennensi.

VT a calumniis litigantium occurratur, is, qui
 in beneficiis vel alia quavis causa tres contra
 se in petitorio vel possessorio sententias reportavit,
 ad agendum de nullitate ipsarum, vel alicujus ex
 eis nullatenus admittatur, donec huiusmodi sententiae
 plenarie fuerint executioni mandatae. Similiter si ille,
 contra quem tres sententiae definitivae latae fuerint, ab
 interlocutoria vel gravamine ante prolationem ipsarum
 vel earum alicujus se appellasse, & causam appella-
 tionis huiusmodi adhuc pendere proponat: sententiarum
 praedictarum executionem tali praetextu nolumus
 impediri. Quae ad causas qualitercunque etiam per ap-
 pellationem pendentes duximus extendenda.

Capitulum II.
 Sententia lata contra civitatem extra civitatis territorium existens,
 nulla est ipso iure, b. d. Ioan. And.
 Idem.

Pastoralis cura sollicitudinis nobis divinitus super
 cunctas Christiani populi nationes iniuncta, nos in-
 vigilare remediis subiectorum, eorandem periculum ob-
 viare & scandala renovere compellit. Sane cum jam-
 dudum inter quondam Henricum Imperatorem Roma-
 num, & charissimum in Christo Filium nostrum Robertum
 Siciliae Regem gravis fuisset materia turbationis
 exorta, afferente deinde Imperatore praedicto, quod cum
 quibusdam ipsius subditis Rex confederationes & con-
 spirationes fecerat in ipsius majestatis offensam: Quo-
 que tractaverat & ordinaverat, ut civitates quaedam
 sub Imperii & Imperatoris ejusdem obedientia consti-
 stentes, contra eum, & Imperium rebellarent, gentes-
 que sui ipsius fultis subsidio, nonnullas alias Imperii ci-
 vitates & castra (inde violentè ejectis ipsius Imperatoris
 officialibus) occuparent, & pro ipso Rege occupata
 tenebant: Ac alias etiam in urbe & alibi in Imperii, &
 in Imperatoris ejusdem contemptum, & suae majestatis
 injuriam, & reipublicae detrimentum multa gravia fue-
 runt: & per Regem eundem, ac malitiam & intelligitio-
 nem ipsius tam à suis stipendiariis, quam à subditis Im-
 peratoris commissa.

Præhabitis per Imperatorem eundem quibusdam pro-
 cessibus contra eum, ablentem tamen, quamvis legitime
 (juxta Imperatoris assertionem) citatum, ac quod
 supradicta erant notoria, per imperialem interlocutoriam
 declarata Imperator ipse, Regem affirmans propter
 praemissa laesa majestatis criminis reum esse, in eum per-
 emptorio (ut dixit) & sufficienter citatum, sed comparere
 contumaciter recusantem, tanquam rebellem, proditorum
 & hostem Imperii, ac reum criminis supradicti, privationis
 omnium dignitatum, quocunque comprehensurum, &
 quibus se intulisset Rex ipse auctoritatem quoque
 honorum, provinciarum, terrarum, honorum, iurium &
 jurisdictionum, tam perpetuorum, quam temporalium, & si
 quando veniret in suam & Imperii fortiam, mutilationis &

a De intellectu vide Oldradum consil. res. incip. quod litera
 executoria: b Al. fuerant. c Vide l. res capitali. ff. de part.
 & leg. transgredi. C. de translati. cum leg. criminali. C. de iuris-
 dictione jud. arg. l. C. de Christi. man. & Fel. in c. ex l. ex. xx.
 de consue.

cum capitis sententiam promulgavit, omnem sup-
plendo defectum, si quis forsitan fuerat ex solemnitate
iuris omiffus in processibus memoratis: premiffa (ut
asseruit) faciens exigente iustitia, & de imperiali etiam
a discretione, matre virtutum, sed a noverca iustitia, volun-
taria scilicet iudicantis precipitatione processit,
pactus forsitan de deterioribus haberet, si ipsius senten-
tia inefficacia in publicum p[re]cone iustitia non prodi-
ret: Nos circa eam tali uti provisione volentes, qua
(detectis ipsius defectibus) seminata per eam extinguat
pericula, & in ratione reddenda sit posteris profutura,
ipsam subsiciendam esse providimus limae iustitiae, ac
recte libramini rationis. Eiusdem igitur causis & con-
suetudinis necnon & conditione illorum, a quo, & in quem
lata fuit, diligentius debita consideratione pensatis, pa-
teret ex eis illius astitit evidentia nullitas, & ma-
nifeste arguitur temeritas promulgantis. Notorium
quippe ac indubitatum existit, quod grandis exercitus
tempore didorum processuum & sententiarum, continue
Imperatoris assidens, Regem ipsum & suos persequen-
tibus odio capti: P[ro]p[ri]a quoque civitas, in qua lata fuit
memorata sententia, Regem capitalem habebat odio no-
torio & antiquo. Ego igitur, quod Rex ipse alias ad
praemissa fuisse legitime per Imperatorem citatus: nun-
quid venisse debuit iudicem exercitu feroci ac gran-
di, ipsique citato (ut pramittitur) odio stipatum?
Nunquid etiam debuit comparere in loco admodum
populoso, multum potenti, ac praefato in eum odio pro-
vocato? Quis enim auferret, vel qua ratione audere a-
liqui teneretur, consistorii talis subire a iudicium, &
se in hostium sinu reponere, ac ad mortem per violentiam
injuriam non per iustitiam inferendam ultro necum
offerre? Hae quidem iure timentur, hae de more
vitantur, hae humana fugit ratio, hae abhorret natura.
Desperet igitur, qui citationem huiusmodi sapienter
stasse citatum. Ut & illud tanquam notissimum nul-
latenus omittamus, quod Regem extra districtum Im-
perii, in regno Siciliae, notorie ac continue tem-
pore supra dicto motamem, citare non potuit Impera-
tor, nec citatio, si quam forsitan de ipso intra Imperii fi-
nes fecit, citatum extra Imperium constitutum arcta-
vit. Nos quoque Regis ordinarius iudex, quod ad Im-
peratoris iudicium citarem, vel citari aut remitti fa-
ceremus eundem, nequamquam saluum requisivi: imo
licet ad nos & curiam nostram temporibus illis rumo-
res frequenter de curia Imperatoris venissent, & iuxta
eum etiam quidam ex fratribus nostris essent, prius ta-
men distulerunt, quam aliquod de pro-
cessibus antecedentibus ad audientiam nostram per-
venit. Denique licet Rex ipse terras aliquas ab Impera-
toris tenete ditione in feudum, non tamen in eis, sed
in regno praefato districtum suum fovebat: unde Im-
perator in ipsius personam nulla ratione terrarum hu-
iusmodi (sunt et natura feudorum) debitam superiori-
tatem habebat. Quod si puniitio criminis intra distri-
ctum imperialem commissi, ad Imperatorem forsitan per-
suisisset asseratur: Verum est quidem, si in eodem dis-
trictu fuisset inventus delinquens, vel ad illum de mo-
re remissus. Dici ne ergo sententia meruit, qua iudice,
qui per Regem tute adiri non potuit, & in loco no-
torie (ut praefertur) non tuto, in absentem, nec citatum
legitime ac inauditum, per consequens & indefensum,
non maturo fuit iudicio, sed praecipitio, & de tanto
praefertum crimine promulgata? Rursus non est silen-
tio relinquendum, quod ipse Rex, nosse & ecclesia Ro-
mana ratione regni praedicti notorie subditus, homo-

que ligius & vasallus, ac in eodem regno, non
pramittitur, in Imperio certum concivium de con-
trium suum habens domicilium, ac originem noten-
hens, Imperatori eo modo non subditus, quod non
erimen & lese maiestatis commiserit, quatenus
sententia supra dicta contents veritate indubitan-
tinerent, si que nedum non iure, imo nec non ius-
lore tulit Imperator sententiam supra dictam, & a
gem, ex causa, qua veritatis subsistentiam evadit
propter quam etiam, quatenus in eo fuit Regem
privando regno & regia dignitate ac terra totam
& iurisdictionibus perpetuis & temporibus, qua
eo nullatenus, vel ab eo, sed a nobis, & sub notore
bat: nec non procedendo contra Regem exadentem
his qua per ipsius stipendios ac nonnulli subsistentiam
existem subiectos per malitiam & indignitatem
ipsum contra eum fuisse commissa in urbe diocesis
eius illi fuissent ibidem reversa commissa, praesertim
eorum in Regem, veluti extra districtum Imperii
missorum, ad Imperatorem nullatenus pertinet: ab-
tendo etiam in eadem sententia subditos penarum, ob-
tione penarum, quarum aliquas subditum
vitae, quibus dicto Regi praefertur in suis respectibus
bitis, in ipsius familiare, vel servitio maneat,
aut eidem contra ipsum Imperatorem, quatenus non
pendere consilium, auxilium vel favorem capite-
tores, servitores, & auxilios quomodo emulatores
um & in regno constituti praefato nullatenus Impera-
subissent, nec ex committendis in regno eadem
possent poenis adstringi, vel aliquo modo condemp-
ipsum: absolvendo quoque ab omni fidelitate, obsequio,
cipione, servitio, promissione, ac p[ro]p[ri]o p[ro]vinciarum
civitates, & castra, & loca, ipsius iurisdictioni & po-
datarios, & alios quolibet eidem Regi quolibet
obligatos, cum includerentur in absolutioe
terra & personae nobis & ecclesia Romana sub-
propria terminos potestatis exstitit, in nullatenus
mittens perperam suam faltem. Certum est tamen
pletio circa processum adhibitis supra dictis, nonnulli
valet ad iurisdictionem ipsorum & nonnulli
ctae, quantum ad eorum iurisdictionem habent Imperator
nullam super praemissis potestatem habent Imperator
in Regem, sibi alias, quam in praefertur non subditum,
non citatum & legitime aut remissum, & extra distri-
ctum imperialem continue ac notorie consistit, non
dicta suppletio circa subditum citam ad eum potestatem
de ratione referri, per que de criminis praefertur
vi delato defensionis (qua a iure provenit, & a
facultas adimi valisset: cum illa Imperatoris iurisdictione
liceret, quae iuris naturalis existit. Vi ipsa
memorata sententia juris caret effectu, sic adnotata
& nomine rei creat iudicate, ac nec in opposita
tioni aut vulgi labis nomen habere sententiae
tur: ut etiam in inagnum iustitiae ac p[ro]p[ri]o
scandalosis occurrat periculis, quae cum nulla &
civitate provinciarum, multorum regnum & p[ro]vinciarum
turbatione non modica possent occurrere, quae
tempore subortiti: Nos tam ex superius dictis, quam
Imperium non est dubium nos habere, quae in p[ro]p[ri]o
state, in qua (vacante Imperio) Imperatoris iurisdictione
& nihilominus ex illius plenitudine potestatis, quae
Christus Rex Regum, & Dominus domini universorum
licet immeritis, in persona beati Petri concessit, &

a alit. na: subire iudicium se in iudicio suo reponere ad mor-
com, &c. b alit. id.

a In quodam manuscripto ista: de subditum...
tur non Imperio certum, &c. b Vid. l. Praemissa...
c. ad sepelendum. d Hic duo verba & huiusmodi...
cedantur. e De his rebus plenius...
tempore. f. de ori. i. ubi loquitur. g. de hinc. i. l. in...
decreti. h. de hinc. i. iura.

et processus omnes praedictos, & quicquid ex eis fecerunt, et vel occasione ipsorum, de fratrum nostrorum officio declaramus fuisse ac esse omnino irritos & inanes, nullaque debere aut debuisse fore effectum, nec documentum vel notam asserere cuiquam vel quomolibet extralite. Insuper nihilominus, quatenus processus de facto, & quicquid ex eis fecerunt, vel ob id vel in posterum sequi possent, irritum revocamus.

intra eundem terminum exhibere, appellationem suam extunc prosequi possit appellans, ac si expressis fuissent eidem Apostoli denegati.

CAP. III.

Appellans, prosequi & finire tenetur appellationem extrajudicialem intra annum a die interposita appellationis vel ulte gravaminis, & quomodo saltem impedimento iustitiae appellatio est deserta. h. d.

Idem.

Sicut appellationem judicalem, sic & extrajudicialem intra annum a die interpositionis ipsius, vel a die illati gravaminis, ubi a futuro gravamine appellatur, prosequi & finire tenetur appellans. Quod si iusto impedimento cessante non fecerit, debet eius appellatio deserta censeri.

CAP. IV.

Tempus ad prosequendam appellationem ab homine vel a iure praefixum non currit appellans compromisso durante, vel de partium expresso consensu, nisi periculo imminente ex mora iudex aliter decernat.

Idem.

Quandiu a appellationis prosecutione per compromissum, vel alias de partium expresso consensu differatur: tempus ad prosequendum eandem ab homine vel a iure praefixum, curere nolumus appellanti: Nisi forte iudex videns, ex dilatione periculum imminere, praecipere in illa procedi.

CAP. V.

Ante definitivam appellanti non licet prosequi causas, in appellatione nominatim non expressas. Nec processus penitus iudicis iustificari vel impugnari potest, nisi ex actu eorum eo.

Idem.

Appellanti ab interlocutoria vel a gravamine iudicis, non licet alias causas prosequi, quam in appellatione sua nominatim duxerit expressas: nec processus primi iudicis ex novis, aut de novo probandis iustificari potest, vel etiam impugnari: sed tantum ex illis, quae acta fuerunt vel exhibita coram ipso.

CAP. VI.

Prosecutio appellationis deserta non impedit, quin sententia censetur in rem iudicatalem transmissa. h. d. An.

Idem.

Si h. appellationem per negligentiam appellantis deserta appellans ipse cum appellato, aut appellatus etiam per se & principaliter prosequatur: non ideo minus in rem iudicatalem censetur transmissa sententia, a qua fuerit appellatum.

CAP. VII.

A peremptoria repulsa ex alio, quam propter imperitiam, secundo appellans & succumbens non auditur super eam appellatio: ne a definitiva h. d. An.

Idem.

Quia a repulsiōne exceptionis peremptoriae, secundo appellans succumbit, non est in causa appellationis postmodum a definitiva, emissa audiendas ulterius super ea: Nisi tunc rite proposita ex eo prius repulsa fuisset, quia proponebatur incepta.

a Deintellibus, vide Matheslanon in Aitben. si tamen, et de temp. appell. b Pro limitatione huius Clem. vide Abb. rem in ca. ex parte. Cl. 2. c. 1. de res. & de materia videm. Pleth. m. l. c.

F I N I S.

DE APPELLATIONIBUS. TITVLVS XII. CAP. I.

Vnde appellatio coram maiore parte plurium iudicum. Sed appellationis appellatio, delatio, & terminus praefixus inuicem, lo. d.

Clemens V. in concilio Viennensi. Si iudicibus a duobus aut pluribus fuerit appellatum, quis forte de facili eorum praesentia simul haberi non possent, licet coram ipsis vel majori parte ipsorum appellare, & Apostolos petere separatim, utique appellatio talis, ac si simul fuisset in eorum praesentia ab omnibus appellatum. Est tamen appellatio generalis appellations, necnon delationis eorum & omnium praesentium, si subiecit fuerint. Intimatio legitime iudicanda.

CAP. II.

Quia appellatio peti ano contextu sapienter & instanter: ad quos spectat, si iudex certum terminum statuat, appellans non potest in reuocari, appellanti renouari: Idem eam iudex statuit terminum per inuentum, intra quem appellans illos debet non petere, vel aliter recipere tenet.

Idem.

Quamvis rigor juris exposit eum, qui appellat, debere petere Apostolos congruo loco & tempore, & instanter: Nos tamen antiquam & communem observationem litigantium sequi & aequitatem rigoremque volentes, decernimus sufficere, quod per appellationem simul uno contextu Apostoli instanter & instanter petant. Verum si iudex a quo appellatur, certum terminum ad recipiendos Apostolos appellanti assignet, & appellans in assignato sibi termino non comparuerit, nec petat Apostolos sibi tradi, appellationis licet nonnulla videatur. Similiter si iudex appellanti assignauerit intra iuris terminum Apostolos se daturum, appellanti si renouari appellans intelligitur, nisi intra dictum terminum congruo loco & tempore instanter, & scriptis saltem uno contextu petat Apostolos ab ipso iudice sibi dari, b, vel si recipere recular oblat.

In maiori casu, quibus appellans non habens Apostolos, appellationem prosequi potest, h. d. An.

Quod si iudex in termino ad dandum Apostolos praefixi, per eum ipso appellanti petenti non dederit: aut si tempore petentur Apostoli, responderit se daturum eorum, nullo termino certo sibi praefixo, vel intra iuris terminum se eos allicerit velle dare, & postea per appellationem congruo loco & tempore lapsus & instanter non petent, etiam requiritur, eos non curaverit

a Quod quod indistincte dicitur iudiciale, in omnibus legitur iudiciale, sicut iudicium vendit sui locum, ut in glo. Pet. de arbit. & alia, trad.